

ZAJIŠTĚNÍ A NAVRÁCENÍ

Ochrana lidí bez státní příslušnosti před svévolným zadržením

[V čem je problém?](#)

[Co mohu pro uprchlíky udělat coby sociální pracovník v první linii?](#)

[Co se musí změnit na politické úrovni?](#)

[Další základní informace k problematice a doplňující zdroje](#)

V ČEM JE PROBLÉM?

Špatná identifikace lidí bez státní příslušnosti a jejich nedostatečná ochrana mohou vést k jejich **nezákonnému zajištění** a dalším **vážným porušením lidských práv**.

- **Zajištění během příjmu:** Uprchlíci bez státní příslušnosti občas musí zůstat v azylových přijímacích centrech po dlouhou dobu kvůli nejistotě ohledně jejich státní příslušnosti. V některých případech dochází k zajištění a nezákonnému omezení osobní svobody, což porušuje normy upravené přijímací **směrnicí** a další právní předpisy.
- **Zajištění kvůli následnému vyhoštění:** Osoby bez státní příslušnosti, které tento status nemají státními orgány přiznaný, mohou být na dlouhou dobu neoprávněně zadržovány za účelem identifikace nebo vyhoštění, i když se nemohou vrátit do země původu nebo předchozího pobytu, protože nejsou jejich státními příslušníky.
- **Navracení:** Uprchlíkům bez státní příslušnosti ze států jako Irák, Sýrie nebo Etiopie, jejichž absence státní příslušnosti není jako taková identifikována v procedurách určujících status uprchlíků, může být na konci ozbrojeného konfliktu odebrán (pozastaven) status uprchlíka. Následně budou čelit riziku, že budou zajištěni a/nebo donuceni vrátit se do státu, ve kterém pobývali naposledy (pokud jim to bude povoleno), aby tam čelili vážné diskriminaci a/nebo perzekuci.

CO MOHU PRO UPRCHLÍKY UDĚLAT Coby SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PRVNÍ LINII?

Čtyři „P“: Poznat, poznamenat, poradit, prostudovat!

1. Poznejte absenci státní příslušnosti

Nepředpokládejte, že každý má nějakou státní příslušnost nebo že všichni, kdo jsou bez státní příslušnosti, o tom vědí. Pamatujte, že někteří lidé mohou za svou „národnost“ považovat spíše etnickou příslušnost nebo komunitní skupinu. Pokud zvažujete, jestli něčí zajištění je nebo by bylo nezákonné, zvažte také, jestli odpovědi ohledně občanství a znaky absence státní příslušnosti byly adekvátně posouzeny ve vyšetřování anebo v procedurách určujících status nebo zda známky absence státní příslušnosti byly zaznamenány a případně dále prošetřeny. Například:

- Považují úřady žadatelova domácího státu nebo jakéhokoli jiného státu žadatele za občana? Má žadatel právo se do státu vrátit se všemi právy, která má občan daného státu?
- Je žadatel členem skupiny, kterou vláda jeho původního státu nepovažuje za občany, jako například [Kurdové v Sýrii](#) nebo Iráku nebo tzv. [bidúni v Kuvajtu](#)?
- Pochází žadatel z oblasti, která není všemi státy uznávána za stát, nebo kde uznání za stát neznamena plnou samostatnost nebo platné občanství daného státu, například [Palestina](#) nebo [Západní Sahara](#)?
- Selhaly předchozí pokusy a naznačuje to, že stát, do kterého by se žadatel případně vrátil, ho nepovažuje za občana?
- Byl pozdržen nebo zkomplikován proces zajišťování cestovních dokumentů či dokumentů prokazujících identitu žadatele, které by mu umožnily se vrátit? Znamená to, že stát, kam by se měl žadatel případně vrátit, ho nepovažuje za občana?

Další otázky jsou k dispozici zde: [Identifikace absence státní příslušnosti: screeningové otázky](#)

2. Poznamenejte si absenci státní příslušnosti / známky absence státní příslušnosti

Jestliže zjistíte, že osoba nemá státní příslušnost nebo rozpoznáte znaky toho, že nemá státní příslušnost nebo pokud osoba tvrdí, že nemá žádné občanství, uveďte tuto důležitou informaci ve veškerých dokumentech souvisejících s danou osobou. Pokud v nějakém formuláři nejsou políčka na zaznamenání této informace, poznamenejte tuto informaci kamkoli na formulář, aby o tom existoval záznam a informujte o tom příslušnou osobu a řekněte jí, že tato informace může být v budoucnu důležitá. Také si ponechte kopie všech relevantních dokumentů ve vaší složce, abyste je mohli v případě potřeby v budoucnu použít.

Pokud standardní formuláře a seznamy, ve kterých vyplňujete informace o cizinci, nemají sekce na zaznamenání dané informace, požádejte příslušnou osobu ve vaší organizaci, aby je upravila, aby se v dalších případech informace o absenci státní příslušnosti nebo jejím riziku dala správně zaznamenat.

Při rozhodování o žádosti o mezinárodní ochranu (azyl) musí být určeno, jestli je žadatel bez státní příslušnosti a co to pro něj znamená. Pokud žadatel je bez státní příslušnosti, tato skutečnost by měla být zřetelně zaznamenána ve všech relevantních dokumentech, takže když mu bude udělen status uprchlíka, jeho absence státní příslušnosti bude brána na vědomí a bude odkázán na adekvátní procesy určení absence státní příslušnosti (pokud jsou dostupné). Toto je důležité, aby žadatel nemusel později čelit pokusům o vyhoštění, což by mohlo vést ke svévolnému zadržení, i když se většina uprchlíků nakonec může vrátit domů.

3. Poradte rodičům dětí, kde najdou odborné rady, podporu a informace

Vytipujte si organizace, které se v zemi, kde pracujete, specializují na osoby bez státní příslušnosti a národnosti, a zjistěte, jestli by dokázaly pomoci. Pomoci by mohli i někteří [naši členové](#). Stáhněte si a použijte [příručku/plakát](#) pro pracovníky, kteří pomáhají uprchlíkům, a naši [stručnou příručku](#) pro uprchlíky a žadatele o azyl. V nějakých případech vyžaduje určení absence státní příslušnosti u dané osoby odborné znalosti, které nejsou veřejně dostupné. V tom případě je třeba se obrátit na odborníka, který by měl připravit posudek s potvrzením, jestli je daná osoba bez státní příslušnosti.

4. Prostudujte si informace o registraci narození a absenci státní příslušnosti.

- Pusťte si toto [krátké video o absenci státní příslušnosti a zajištění \(No One Will Notice\)](#). Zjistěte více o absenci státní příslušnosti a zajištění zde:
- [ENS: Protecting stateless persons from arbitrary detention](#) (Ochrana lidí bez státní příslušnosti před svévolným zadržením)
- [UNHCR tool for the identification and protection of stateless persons in detention](#) (Jak úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky rozpoznává a chrání osoby bez státní příslušnosti v detenci)
- [Equal Rights Trust Guidelines to protect stateless persons from arbitrary detention](#) (Instrukce organizace Equal Rights Trust na ochranu osob bez státní příslušnosti před svévolným zadržením)
- [Statelessness Index](#) (index absence státní příslušnosti)

CO SE MUSÍ ZMĚNIT NA POLITICKÉ ÚROVNI?

- Vylepšit procesy procesy [identifikace a přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti](#).
- [Ustanovit ucelené řízení o určení statusu osoby bez státní příslušnosti](#), jak samostatně, tak i v rámci řízení o mezinárodní ochraně (azylu) mezinárodní ochraně (azylu).
- **Vylepšit zákony a instrukce**, aby se předešlo svévolnému zadržení osob bez státní příslušnosti. Zajistit, že se absence státní příslušnosti bude považovat za relevantní fakt v rozhodování o zajištění a navrácení a že pokud osoba tvrdí, že nemá státní příslušnost, bude jí zařazena ochrana před zajištěním, dostane všechny informace a právní pomoc, bude odkázána na řízení o určení státní příslušnosti, aby jí byla stanovena státní příslušnost v souladu s Úmluvou o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 a při propuštění jí budou vydány identifikační dokumenty a zajištěna základní práva.
- **Zvýšit informovanost** pracovníků, kteří mají na starosti imigrace a navrácení (včetně úředníků, soudců, právníků a neziskových organizací) ohledně konkrétních situací a toho, jak je potřeba chránit osoby bez státní příslušnosti a zajistit jejich přístup k informacím a zdrojům o absenci státní příslušnosti.

DALŠÍ ZÁKLADNÍ INFORMACE K PROBLEMATICE A DOPLŇUJÍCÍ ZDROJE

Porušení mezinárodního práva: Platí jasné mezinárodní a evropské normy, které chrání osoby před nezákonným zajištěním. V mnoha případech se do vnitrostátních právních rámců promítají jako opatření proti diskriminaci a svévoli. Tato opatření ale často nejsou aplikována kvůli nesprávné identifikaci absence státní příslušnosti a neadekvátní ochraně osob bez státní příslušnosti.

Opakované anebo dlouhé nezákonné zajištění: Absence státní příslušnosti často může znamenat, že osoba bez státní příslušnosti nemá stát, kam by se vrátila. Pokud není absence státní příslušnosti správně identifikována a neexistuje žádný způsob, jak by tato osoba mohla získat legální pobyt v Evropě, může dojít k opakovaným a neúspěšným pokusům o vyhoštění. V mnoha státech to také může znamenat opakovaná nebo

dlouhodobá zadržení, což je nezákonné, pokud se to děje za účelem vyhoštění, ale vyhoštění není bezprostřední, nebo pokud by se vyhoštění nevykonalo v rozumné době.

Nedostatečné určení absence státní příslušnosti: Neexistence specifického řízení o určení statusu osoby bez státní příslušnosti (SDP) a/nebo nedostatečné určení absence státní příslušnosti u uprchlíků v mnoha zemích vede k tomu, že jsou osoby bez státní příslušnosti bezprávně zadrženy či navraceny do země, jejíž nejsou občané. V některých zemích jsou některé osoby identifikovány bez státní příslušnosti, ale nemají zaručený status uprchlíka nebo podpůrnou ochranu (nebo jinou formu legálního pobytu). Je možné, že pro ně ani neexistuje legální cesta k zákonnému upravení jejich statusu. V důsledku této mezery v ochraně mohou některé osoby zůstat v naprosté nejistotě, v některých případech jsou zadrženy na dobu neurčitou bez vidiny vyhoštění.

Další informace

[European Network on Statelessness](#)

[Stateless Journeys](#) (Evropská síť pro osoby bez státní příslušnosti – Cesty bez státní příslušnosti)

[Statelessness Index](#) (Index absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Ending Statelessness](#) (web UNHCR týkající se konce absence státní příslušnosti)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Modul pro samostudium ohledně absence státní příslušnosti agentury UNHCR)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze)
[Statefree](#) (Bez státu)

Zúčastněte se kurzu, který pořádá [Institute on Statelessness and Inclusion](#) (Institut absence státní příslušnosti a inkluze) nebo [Melbournská univerzita](#).

Evropské organizace mohou ohledně vzdělávacích možností [kontaktovat alianci ENS](#).

Také se můžete [přihlásit k odběru našeho e-mailového zpravodaje](#), [sledovat nás na sociálních sítích](#) a podpořit [kampaň Stateless Journeys](#).

„NEJHORŠÍ NA ZADRŽENÍ JE ČEKÁNÍ. NEMÁTE VŮBEC ŽÁDNOU KONTROLU, JENOM SEDÍTE A ČEKÁTE. ČEKÁTE, AŽ VÁM NĚKDO JINÝ ŘEKNE, KDO JSTE A KTERÁ ZEMĚ JE VAŠE.“

~ MUŽ BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI Z PÁKISTÁNU, ROZHOVOR POSKYTNUTÝ V POLSKU V ROCE 2015